

Innhold

Forord	11
------------------	----

Kapittel 1

Fremragende lærerutdanning – hva er det, og hvordan kan vi få det? . .	13
---	-----------

Andreas Lund, Rachel Jakhelln og Ulrikke Rindal

Innledning: ProTed som et SFU	13
---	----

Lærerutdanning mellom kritikk og muligheter	15
---	----

Arbeidet med integrasjon.	18
-----------------------------------	----

ProTeds fem utviklingsområder og antologiens struktur	22
---	----

Begrepsmessig rammeverk og teoretisk validering	27
---	----

SFU som verdiskaper og utviklingsenhet	28
--	----

Konklusjon	31
----------------------	----

<i>Appendix til kapittel 1. Sentrale begreper i arbeidet med fremragende lærerutdanning</i>	<i>32</i>
---	-----------

DEL 1 UNDERVISNING I FAG

Kapittel 2

Innledning: Undervisning i fag	39
---	-----------

Frøydís Hertzberg

Kapittel 3

Prosjekt <i>ReleKvant</i>: skreddersydde læringsressurser i fysikk utviklet av forskere, lærere og lektorstudenter	45
---	-----------

Ellen K. Henriksen, Carl Angell og Cathrine W. Tellefsen

Innledning	45
----------------------	----

Teoretiske og metodiske utgangspunkter for <i>ReleKvant</i>	48
---	----

Eksempler på ressurser og undervisningsaktiviteter i <i>ReleKvant</i>	50
Foreløpige resultater fra utprøving i klasserom.	52
Veien videre.	55
Kapittel 4	
Hva vi mener om språk – sosiolingvistikk i norsk og engelsk	57
<i>Hilde Sollid og Ulrikke Rindal</i>	
Globale fenomener og nasjonale læreplaner.	57
Skolefag vs. vitenskapsfag	58
Oppfatninger om språk setter rammer for språkbruk.	61
Språkholdninger og aktivitetsbasert undervisning	62
Konklusjon og veien videre: integrerende sosiolingvistikk	65
DEL 2 UNIVERSITETSSKOLER OG PROFESJONELL PRAKSIS	
Kapittel 5	
Innledning: Universitetsskoler og profesjonell praksis.	69
<i>Rachel Jakhelln</i>	
Kapittel 6	
Universitetsskolen i lærerutdanningen: å koble praksis og teori i lærerutdanningen	75
<i>Karin Rørnes</i>	
Kunnskapsdiskurser i lærerutdanningen	76
Kunnskap om og for praksis	77
Diskurs og endring i en utviklingsorientert skole.	78
Integrert praksis i lærerutdanningen	79
Profesjonsfaget i skole og lærerutdanning	80
Kultur for læring i universitetsskolen	81
Dialogseminarer med fokus på koherens og progresjon	83
Visjonen om en lærerutdanning for fremtiden.	86
Kapittel 7	
Studenter og praksislærer sammen om aksjonslæring	87
<i>Svein-Erik Andreassen</i>	
Bakgrunn og forskningsspørsmål.	87
Empiri og utvalg	88
Kvalitativ tekstanalyse som metode	88

Teoretiske begreper	88
Empiri og drøfting	95
Avsluttende kommentar – svar på forskningsspørsmålet	97

Kapittel 8

«Ønsker du å utvikle matematikkundervisningen din?»	99
<i>Tove Seiness Hunskaar og Inger Christin Borge</i>	
Arbeidsmetode inspirert av aksjonslæring	100
Prosjektmodellen for utviklingsarbeidet	102
Samlinger på campus med inspirasjonsforelesninger, metode og erfaringsdeling	104
Utviklingsarbeidet på den enkelte skole	106
Erfaringer fra prosjektet som får konsekvenser for videre arbeid med FoU-arbeid i Universitetsskoleprosjektet og i lærerutdanningen	107

DEL 3 DIGITALE LÆRINGSOMGIVELSER

Kapittel 9

Innledning: Digitale læringsomgivelser	113
<i>Kirsti Engelién og Andreas Lund</i>	

Kapittel 10

Hva er profesjonsfaglig digital kompetanse (PfdK) i lærerutdanningen?	117
<i>Andreas Lund, Anniken Furberg, Jonas Bakken og Kirsti Engelién</i>	
Innledning: Profesjonsfaglig digital kompetanse (PfdK) og didaktikk	117
PfdK og teknologisynt: integrasjon og overskridelse	118
Noen pedagogiske dimensjoner	119
Fagdidaktiske dimensjoner	121
PfdK i praksis – læreren som designer	124
Konklusjon	126

Kapittel 11

Digital kompetanse i lærerutdanningen – fra ildsjelkultur til integrasjon	127
<i>Lisbet Rønningsbakk, Rachel Jakhelln og Gørill Warvik Vedeler</i>	
Bakteppet: nasjonale styringsdokumenter, forskning og lokal praksis	128

Praksis og praksisarkitektur	129
Praksisarkitektur som ramme for å forstå hvilke utfordringer som må møtes for å utvikle den digitale kompetansen i PiN	131
ProTed som drivkraft for bevegelsen fra ildsjelkultur til integrasjon . .	134
Kapittel 12	
Oppgaver og vurdering i digitale omgivelser	136
<i>Andreas Lund og Kirsti L. Engelién</i>	
Vurderingspraksiser i endring	136
Oppgaveorientert læring og undervisning	137
Et teoretisk utgangspunkt: to typer stimuli	138
Et helhetlig design for integrerte vurderingspraksiser	140
Vurdering for lærerstudenters læring – videobasert vurdering av praksis	143
Dynamisk vurdering	146
 DEL 4 UTDANNINGSLEDELSE OG KOMPETANSEUTVIKLING	
Kapittel 13	
Innledning: Utdanningsledelse og kompetanseutvikling	151
<i>Rachel Jakhelln og Inga Staal Jensen</i>	
Kapittel 14	
Integrerte studiedesign for femårig lærerutdanning.	157
<i>Kirsti Engelién, Tone M. Eriksen og Rachel Jakhelln</i>	
Innledning	157
Prinsipper om koherens i integrerte studiedesign	158
Pilot i Nord: masterutdanningene for grunnskolelærere ved UiT	160
Lektorprogrammet ved UiO: utforming og organisering	163
Et komparativt blikk	167
Sammenfatning og konklusjon	169
 Kapittel 15	
Integrerte uker ved ILS – intensjon, evaluering og videreføring	170
<i>Eva Thue Vold, Harald Eriksen, Ole Andreas Kvamme og Janne Thoralsdatter Scheie</i>	
Innledning	170

Integrerte uker i PPU-studiet: intensjon, bakgrunn og innhold	171
Metode	173
Funn	175
Diskusjon	181
Videreføring	183

Kapittel 16

Fagdidaktisk makeover. Om utviklingen av et integrert studiedesign i engelsk didaktikk i lærerutdanningen	185
--	------------

Lisbeth M. Brevik og Ulrikke Rindal

Introduksjon: en fremragende lærerutdanning.	185
Integrasjonsprosessen for engelsk didaktikk.	188
Konklusjon: et bidrag til utvidet lærerprofesjonalitet	194

DEL 5 INTEGRERTE STUDIEDESIGN

Kapittel 17

Innledning: Integrerte studiedesign.	199
---	------------

Jon Magne Vestøl

Kapittel 18

Hva er kvalitet i lærerutdanning?	202
--	------------

Jon Magne Vestøl

Innledning	202
Begrepet «kvalitet».	203
Kvalitetsbeskrivelser og kvalitetsindikatorer	204
Empiriske eksempler	205
Kvalitet som mulighet og utfordring	209

Kapittel 19

Design av lærerutdanning	211
---	------------

Jon Magne Vestøl, Rachel Jakhelln og Andreas Lund

Innledning	211
Design som aktivitet og aksjon	212
Designperspektiv på lærerutdanning	215
Avslutning.	219

EPILOG

Fagfornyelse, dybdeløring og progresjon i lærerutdanning 221

Sten Ludvigsen

Innledning: teori og praksis – en falsk dikotomi 221

Framtidens skole: implikasjoner for lærere. 223

Lærerutdanning: dybdeløring og progresjon 225

Noen sentrale utfordringer i lærerutdanningen når framtidens skole skal realiseres. 227

Referanser 229

Forfatterpresentasjoner 246

Forord

Denne antologien er et resultat av tre års arbeid i og rundt ProTed, Norges første Senter for fremragende utdanning (SFU). ProTed er et senter basert på et samarbeid og en konsortieavtale mellom Universitetet i Oslo og UiT Norges Arktiske Universitet i Tromsø. Det er en vitenskapelig antologi med bidrag fra svært mange lærerutdannere og forskere som har arbeidet med å undersøke hva som kan forstås med fremragende utdanning, hvordan vi kan utvikle det og forankre fremragende praksiser i institusjonene, og hvordan vi kan validere et slikt utviklingsarbeid både analytisk og teoretisk. Selv om den henvender seg til et bredt publikum med interesse for lærerutdanning (og det er etter hvert svært mange!), er kapitlene uttrykk for vitenskapelige tilnærminger og det vi mener er nye innsikter i lærerutdanning som en profesjonsutdanning.

Det er altså en antologi med svært høye ambisjoner, akkurat slik et SFU har store ambisjoner og forventninger knyttet til seg. Den kan selvsagt ikke bidra med «fasitsvar» eller normative føringer, men vi mener at hovedtemaene og måten de behandles på, kan inspirere og transformeres i de mange ulike lærerutdanningsinstitusjonene vi har i Norge – ikke minst når det nå er de femårige masterprogrammene som skal utgjøre hovedformatet i utdanningene.

Vi som har utgjort redaksjonene for antologien, vil benytte anledningen til å takke de mange bidragsyterne. Selv om de har hatt visse tematiske og strukturelle føringer å forholde seg til, er arbeidene helt og holdent deres egne. De enkelte kapitlene er også utformet slik at de kan leses alene, selv om det finnes en rekke kryssreferanser til andre kapitler i antologien. Vi vil også takke fagfellene som har lest alle kapitlene og gitt en rekke kritiske og konstruktive innspill. Det har vært til uvurderlig hjelp, og viser nok en gang hvor viktig dette ofte skjulte arbeidet er for å drive fram kvaliteten i vitenskapelige arbeider. En spesiell takk rettes også til forlagsredaktør Hallvard Aamlid for entusiastisk oppfølging og samarbeid.

Arbeidet med antologien og i ProTed har vist at det er en stor kunnskapsproduksjon i lærerutdanningsfeltet, og at det finnes mye svært verdifullt arbeid som

fortjener å samles og oppsummeres i større grad. Gang på gang erfarer vi at feltet har en form som minner om perler uten snor. Vårt håp er at *Veier til fremragende lærerutdanning* kan være med på gjøre snorer synlige, lage veikart og -beskrivelser samt inspirere til møteplasser for erfaringsutveksling og utviklingsarbeid innenfor en utdanning som er i rivende utvikling i møte med kunnskapssamfunnet.

Oslo/Tromsø, oktober 2015

Ulrikke Rindal Andreas Lund Rachel Jakhelln